

Anders Lago

Stockholm 2026-05-25

Riksförbundet FUB

Till Socialtjänstminister

Camilla Waltersson Grönvall

Regeringen

103 33 Stockholm

Hej Camilla,

Då vi träffades för ett samtal i SVT Aktuellt den 5 maj 2026 var vi eniga om att det finns stora brister i LSS-verksamheten. Det handlar dock inte bara om den typ av brister vi diskuterade då, tyvärr är krisen i LSS-verksamheten större än så.

Utmaningarna är flera:

- Personer med allvarliga och livslånga funktionsnedsättningar får inte sina behov och rättigheter tillgodosedda i en stor del av landets kommuner. Vi har från FUB varnat för detta under flera år och Socialstyrelsen har lyft det i sina årliga lägesrapporter. Nu är läget akut. Personer med intellektuell funktionsnedsättning, Downs syndrom och Autism får avslag på LSS-insatser eller får tidsbegränsade insatser på till exempel 6 månader eller 1-2 år. Det började för 8-10 år sedan med avslag på insatser som ledsagare och kontaktperson. I dag handlar det också om avslag på avlösarservice i hemmet, kortidsvistelse utanför det egna hemmet och om boende med särskild service för vuxna. Förhållandena varierar mycket mellan kommunerna. Frågorna hanteras dessutom olika av förvaltningsrätterna, när de överklagas. Hanteringen av LSS är inte rättssäker idag. Vi kallar det för LSS-lotteriet.
- Omfattning och kvaliteten på den befintliga LSS-verksamheten är mycket varierande. Antalet allvarliga missförhållanden är många. Det är tre gånger vanligare med allvarliga missförhållanden inom LSS-verksamheten än i äldreomsorgen. I den granskning som FUB genomför just nu rörande LSS-boende hittar vi allvarliga missförhållanden som överhuvudtaget inte anmälts till IVO, ett antal fall där personer avlidit på grund av fel mat och kvävning, personer som avlidit för att läkare eller ambulans inte tillkallats, brister i tandvård som resulterat i utdragna tänder, sexuella övergrepp, medarbetare som inlett relationer med boende, osv, osv.
- Det saknas en fungerande nationell uppföljning och kontroll av LSS-verksamheten. Kommuner kan bryta mot LSS-lagen och mot Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd utan att de händer något.
- Det blir allt svårare att rekrytera och anställa utbildad och kompetent personal till LSS-boende och personlig assistans. Omsättningen är stor. Det gäller även för biståndshandläggare.

I likhet med vad Riksrevisionen föreslår i granskningsrapporten ”LSS – ett kommunalt uppdrag under statlig styrning och kontroll” (RiR 2026:6) föreslår jag och FUB att Regeringen förtydligar LSS för att skapa en likvärdighet i kommunernas myndighetsutövning, förbättrar stödet till kommunerna och utökar den statliga uppföljningen och kontrollen.

Läget är akut. Vi föreslår därför att regeringen så snart som möjligt:

1. Komplettera förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade för att skapa tydlighet och likabehandling i enlighet med Riksrevisionens rapport

För att skapa en likvärdig bedömning och tolkning i kommuner och domstolar föreslår vi att regeringen på ett antal punkter kompletterar och förtydligar Förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Vi föreslår inga nya regler eller bestämmelser. De förslag vi lägger är samtliga hämtade från lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:87), förarbetena till lagen (prop 1992:93:159) och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2009:2 och SOSF 2016:6).

Förslag till kompletterande text i förordningen redovisas i bilaga till detta brev.

2. Komplettera förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade med ett utökat tillsynsuppdrag för IVO – alla LSS-boenden behöver inspektion

Vi föreslår vidare att regeringen kompletterar Förordning (1993:1090) § 11 med ett tillägg om att ge Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i uppdrag att utöka tillsynen så att den omfattar alla LSS-boenden.

Vi föreslår att frekvenstillsyn av LSS-bostäder ska ske vartannat år. Vårt förslag innebär att frekvenstillsyn av LSS-bostäder för barn eller ungdomar görs vartannat år i stället för som nu varje år. IVO har lyft gör idag frekvenstillsyn av LSS-bostäder för barn och ungdomar varje år och rapporterar att de generellt sätt håller en god standard. Om frekvenstillsynen av LSS-bostäder för barn och ungdomar minskades till vartannat år, men fortsatt varje år i de boenden där IVO ser risker, tror vi att det är mer genomförbart resursmässigt att införa frekvenstillsyn vartannat år även i LSS-bostäder för vuxna.

Detta är ett nytt förslag, men helt nödvändigt med tanke på kvalitetsbristerna och det stora antalet allvarliga missförhållanden. IVO har också i en egen rapport ”Att inte få leva som andra” (2023) konstaterat stora brister i ett stort antal av de boenden de granskade.

Förslag till kompletterande text i förordningen redovisas i bilaga till detta brev.

3. Påskynda arbetet med att inrätta en LSS-inspektion

Regeringen gav hösten 2025 utredningen Effektivare åtgärder mot välfärdsbrott och ökad förutsebarhet inom personlig assistans (Dir 2025:40) i uppdrag att analysera och föreslå en ordning med en särskild inspektion för den verksamhet som bedrivs enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, samt föreslå hur en sådan inspektion ska kunna inrättas inom IVO. Utredningen ska också analysera och föreslå vilka verktyg och sanktionsmöjligheter som inspektionen behöver för sitt uppdrag. Detta är bra, men arbetat skulle behöva snabbas upp. Utredningen ska redovisas den 8 januari 2027.

Vi föreslå att regeringen anvisar medel för en LSS-inspektion i höstbudgeten 2026, i syfte att verksamheten ska kunna starta under 2027.

4. Inför ett särskilt statsbidrag för ett LSS-lyft 2027

Under 2026 breddades äldreomsorgslyftet till att även gälla LSS. Enligt SKR har kompetensbristen inom äldreomsorgen bromsats upp tack vare äldreomsorgslyftet. Det är positivt, men det utvidgade äldreomsorgslyftet är inte tillräckligt för att höja kompetensen bland medarbetare inom LSS.

Den 22 maj kom SKR med ett ställningstagande inom funktionshinderområdet. Det kommer att ersätta SKR:s positionspapper inom området. Ställningstagandet kommer att innehålla krav på nationella aktörer. Ett krav som kommer att finnas med är vad de kallar ett omsorgslyft. I denna fråga har FUB och SKR en samsyn.

Ett LSS-lyft med ekonomiska resurser till kommunerna går även att motivera med de ökade kompetenskrav som finns med i Socialstyrelsens förslag till föreskrifter för personal i LSS-bostäder:

Enligt 2 §: ”I en bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS ska personalen ha kunskap om

1. verksamhetens mål och arbetssätt,
2. konsekvenserna av de funktionsnedsättningar som de som bor i bostaden har,
3. de enskildas fysiska, psykiska och sociala behov,
4. etiskt förhållningssätt och respektfullt bemötande, och
5. hur utmanande beteende kan förebyggas.”

Enligt 7 §: ”Utöver föreståndaren ska minst en fjärdedel av den personal som ger omvårdnad och service ha minst en ettårig utbildning på eftergymnasial nivå.” I ett allmänt råd föreslås att det bör vara en stödpedagogutbildning.

Vi föreslår att medel för ett statsbidrag för ett LSS-lyft läggs in i budgetarna för 2027 – 2030.

Undertecknad och medarbetare inom Riksförbundet FUB står gärna till förfogande för en fortsatt diskussion om de förslag vi lägger.

Med vänlig hälsning och hopp om fortsatt gott samarbete

Anders Lago

Bilaga:

Förslag till komplettering av förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade